



HET OERHAELSPAED

Maart 2023



ACHTER DE KERK

Het buurtje tussen de Sint Piterkerk en de Rjochte Grou werd "Efter de Tsjerke" genoemd. De huizen waren klein, de percelen vaak niet groter dan 25 centiare (25 m²). Ze werden soms tegen elkaar aan gebouwd waardoor sommige "voorzieningen" gemeenschappelijk en voor het onderhoud mandelig waren. Soms waren muren "massaal" met de naastgelegen woning en zo ook de "krimp" (goot) tussen de daken. Belangrijk was ook het gebruik van secreet (later ook privaat genoemd) en stalt (boenstap). De secreten (wc's) waren houten hokjes, deels boven het water gebouwd, een praktische oplossing. Deze werden vaak door meerdere huishoudingen gezamenlijk gebruikt. De oudste huizen stonden het verst van de waterkant, om secreet en stalt te bereiken moest men over het erf van de burens. In oude koopakten werd vaak nauwkeurig vastgelegd hoe het zat met dit recht tot medegebruik van het pad, stalt en secreet. Ook het gebruik en onderhoud van een gezamenlijke krimp of goot werd vaak vastgelegd. Er was nog geen waterleiding en voor drinkwater was men afhankelijk van het opvangen regenwater (of uit het Pikmeer) en de daken waren maar klein. Bij schaarste aan "hemelwater" kon men bij de waterput met pomp aan de oostkant van de kerk terecht. Naast gewone winkeltjes werd er vanuit de huisjes ook kleinschalig handel gedreven, vooral weduwen hadden, uit pure armoede, vaak een handeltje in "pieteraalje" of fournituren. De waterkant was een bonte verzameling van woonhuizen, werkplaatsen, schiphuizen en pakhuizen. Aan dit alles kwam een eind toen eind negentiende eeuw de Hôfsgreft en de Waachshaven (1898) werden gedempt en in 1920 de Nieuwe Kade werd aangelegd. Het stuk water dat door de rechtgetrokken kade werd afgesloten werd gedempt en de aanwonenden werden in de gelegenheid gesteld om hiervan een deel te kopen van de gemeente (zie ook Oerhaelspaed 5). Er was nu geen plaats meer voor secreten en moest men noodgedwongen overstappen op tonnetjes, die werden opgehaald en geleegd door z.g. tonneurs. Wel is er altijd, zelfs na de laatste renovatie van de kade, een stalt gebleven ter hoogte van het Oerhaelspaed.

OERHAELSPAED

Het Oerhaelspaed ontleent zijn naam aan het veerpontje (oerhael) welke in vroegere tijd een belangrijke functie had als verbinding over de Rjochte Grou tussen het dorp en de noordelijke oever richting Hoflân en Leechlân. De Rjochte Grou was toen een drukke scheepvaartroute. Na openstelling van het huidige Prinses Margrietkanaal in 1951 en de aanleg van de weg naar Wergea en Warten in 1952 werd het voetveer uit de vaart genomen.* Verdere wetenswaardigheden over de "oerhael" komen bij de beschrijving van Oerhaelspaed huisnummer 2 aan de orde.

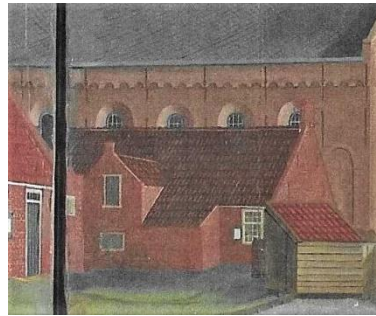
De oorspronkelijke naam was Kerkstraat, net zoals bijna alle straten in dit gedeelte van Grou. Op een kadasterkaart uit 1965 wordt de straat nog als Kerkstraat aangeduid. In 1975 werd door de gemeente Idaarderadeel besloten om dit gedeelte van de Kerkstraat voortaan Oerhaelspaed te noemen. In de volksmond werd echter al veel langer Oerhaelspaed gebruikt. In een aankondiging d.d. 20-04-1928 van een provisionele veiling van het Hof van Brussel werd het pand omschreven als "op zeer geschikten Stand aan het Overhaalspad".* Anno 2023 vind je op het Oerhaelspaed de volgende huisnummers, gerekend vanaf de Sint Piterkerk: Aan de westzijde de nummers 1 en 5, aan de oostzijde de nummers 2, 4, 8 en 10. Slechts 6 huizen dus, waarvan er (helaas) nog maar twee permanent bewoond worden.

*Bron: Paad troch Grou, Pleatslik Belang Grou

Oerhaelspaed 1, (Hof van Brussel)

Bouwjaar: 1680 Perceelgrootte: 65 m2

Status: Tweede woning, de huidige eigenaren zijn Henk Geveke en Nynke van Weert (met roots in Grou) uit Leiden.



We beginnen gelijk met het oudste pand van het Oerhaelspaed en misschien ook wel het pand met de rijkste historie. Het Hof van Brussel was een herberg en logement, strategisch gelegen aan de rand van het dorp waar de veerpont (oerhael) zijn aanlegplek had. Voor veel kooplieden e.d. wie het dorp bezochten was dit de eerste gelegenheid om de inwendige mens te versterken of logies te vinden. "Dokterom" Eeltsje Halbertsma logeerde hier voor zijn huwelijk van 1821 tot 1823, maar ook hierna was hij hier vaak te vinden. Herbergier Johannes Sjollema zwaaide er destijds de scepter.* Het plaatje rechtsboven is een detail van een wandschildering en geeft een goed beeld van hoe het Hof van Brussel er rond 1783 heeft uitgezien. Ook is mooi te zien hoe aan de rechter kant van de herberg het secreet is aangebouwd, deels over het water. Meer over deze wandschildering komt bij de beschrijving van Oerhaelspaed nummer 5 aan bod.

Later kreeg het pand een woon- en winkelfunctie, in de eerder genoemde aankondiging van de veiling in 1928 wordt het pand aangetreft als een hecht en sterk, keurig onderhouden woon- en winkelhuis, bewoonster was toen Mej. De wed. A. Koopmans. Enkele vroegere bewoners zijn Fam. Wapstra (rond 1930?), zoon Klaas is er geboren. In de periode 1980 t/m 1987 is het pand verschillende keren (6x) in andere handen overgegaan. In **2007** is het huis gekocht door Wim en Els van der Geest uit Beverwijk. Meer over Wim en Els is te vinden onder Oerhaelspaed 8. Zij verkochten het huis in **2010** aan Douwe Jan de Vries en Annetta Tabak en verhuisden naar Warffum. In **2014** verkochten Douwe Jan en Annetta het huis aan Henk en Nynke, de huidige eigenaren.

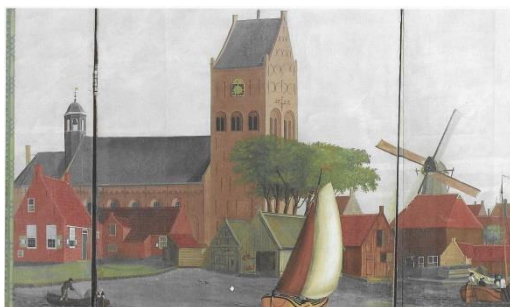
*Bron: Paad troch Grou, Pleatslik Belang Grou

Oerhaelspaed 5 (ex Kerkstraat 57)

Bouwjaar 1832 (of voor 1783?) Perceelgrootte 121 m2

Status: Het huis wordt permanent bewoond. De huidige eigenaren/bewoners zijn Marten en Lies Zwerver.

Bij het kadaster staat als bouwjaar 1832 vermeld. Mogelijk zijn aan panden gebouwd voor 1832, waarvan het oorspronkelijke bouwjaar niet bekend was, bouwjaar 1832 toegekend, zijnde het oprichtingsjaar van het kadaster. De reden waarom de huidige eigenaar twijfelt aan bouwjaar 1832 is als volgt: In het boek "Het geliefde Grou" van Wiebe Keikes (ISBN 90 6469 632 2) staat een afbeelding van een wandschildering op behang, geschilderd door Aede Lutzens rond 1783. Het betreffende tafereel toont Grou, gezien over het water, en maakt deel uit van een aantal wandschilderingen afkomstig uit boerderij "De Eersteling" te Ypecolsga. Het geheel is te bewonderen in het Fries Scheepvaartmuseum te Sneek en te vinden in de Ypecolgaster Kamer. Op deze schildering staat een huis afgebeeld op exact dezelfde plaats als waar nu het Oerhaelspaed 5 is. Ook details zoals bouwstijl, voeg- en metselwerk, muurankers en plaatsing van ramen en kozijnen komen overeen. Op een kadasterkaart uit 1818* blijkt dat er toen op dezelfde plaats ook al een woonhuis stond. Redenen voor de huidige eigenaar om het jaartal 1783 op het huis te schilderen, het jaar dat het tafereel werd geschilderd.



Links vooraan het huidige Oerhaelspaed nr.5? Daarachter het Hof van Brussel. Rechts is de korenmolen te zien op It Grien aan het Halbertsma's Plein (de Komerck).

Vaart daar linksonder misschien de oerhael?

Mooi is hier te zien hoe het water van de Rjochte Grou doorloopt tot aan de terp waarop de Sint Piterkerk is gebouwd. Resten van oude walbeschoeiing kwamen aan het licht toen in 2003 de oude huisjes en werkplaatsen rond het hofje achter het

Oerhaelspaed werden afgebroken om plaats te maken voor nieuwbouw, het huidige Terpspaed.

Het huis is gebouwd op koeienhuiden en wilgentenen, zo werd verteld door timmerbaas en oud buurman Jan de Wal. Door bouwkundigen wordt echter in twijfel getrokken of er ooit in Nederland bij huizen of gebouwen dergelijke materialen als fundering gebruikt zijn. Wel is bekend dat het huis gebouwd is “op staal”, d.w.z. dat er onder de dragende muren een verbreedde gemetselde voet zit, als een soort stempel. Dit werd vroeger vaker toegepast als de ondergrond stevig genoeg was. Mogelijk heeft men hier voor gekozen omdat het huis (gedeeltelijk?) op de terp werd gebouwd. Misschien dat er koeienhuiden en wilgentenen zijn gebruikt als ondergrond om op te metselen.

Het pand bestond vroeger zeker uit twee, mogelijk uit drie woonhuizen, in **1899** werd middels een veiling het pand toegewezen aan Alle Kerkhof, koopman en winkelier te Grouw, voor 1600 gulden. In het notariële verbaal van veiling gedateerd 2-10-1899 wordt gesproken over “eene woonhuizinge” aan het water achter de Hervormde Kerk, bestaande uit de percelen 1271, 1272 en 1495 (gedeeltelijk), groot resp. 26, 21 en 26 centiare. De percelen waren afkomstig uit de boedel van Sjoerd Klazes Boerke.

In **1913** werd het pand in publieke veiling voor 1517 gulden gekocht door Jogchum Nieuwenhuis, handelend namens en in opdracht van Wijkje Durks van der Schaaf, verver te Grouw. In de akte wordt nu gesproken over een “burgerhuizinge met annexe woning”, achter de Kerk te Grouw. Wiepke was dus al huisschilder. Hij trouwde met Grietje Postema. Wiepke en Griet kregen drie zonen, Durk, Sijbren en Sijtze. Durk werd telegraafarbeider, Sijtze bakker te West-Terschelling en Sijbren werd huisschilder, waarschijnlijk samenwerkend met zijn vader.

In **1921** kocht Wiepke het stukje grond ten noordwesten van het huis dat was ontstaan door demping bij de aanleg van de Nieuwe Kade. In de verkoopakte staat dat Nammen Nammensma, burgemeester van Idaarderadeel, *heeft verkocht een hoekje grond, groot circa 34 m2, voor de som van 30 gulden, aan Wiepke Durks van der Schaaf*. Wiepke Durks overleed op 11 juni 1932, Grietje op 16 januari 1940, beide “ab-intestato”, d.w.z. zonder testament. De drie zonen kregen als erfgenamen ieder 1/3 deel van de nalatenschap toegewezen.

In **1944** kocht Sijbren zijn broers uit middels een acte van scheiding en werd alleen eigenaar van de woning met schilderswerkplaats en erf, de waarde werd geschat op 3000 gulden. Sijbren trouwde rond 1929 met Wilhelmina (Miene) Noppert, hij was niet alleen vlijtig huisschilder, ze kregen 7 kinderen: Wiepke, Piet, Dirk Gerard (Dicky), Rintje (Beer), Grietje, Wilhelm (Wil) en Sijtze. Er waren dus veel monden te voeden, een deel van de woning (de zuidzijde) werd ingericht als winkel voor verf, behang en andere schilders benodigdheden. Later werd dit verbouwd tot slaapkamer. Omdat er boven nu een aantal slaapkamers leeg stonden heeft het pand nog een paar jaar dienst gedaan als pension. In 1986 overleed Sijbren en werd besloten het huis te verkopen. Miene verbleef haar laatste levensjaren in het bejaardentehuis te Akkrum.

Eind **1986** werd het huis gekocht door Marten Zwerver, scheepsbevrachter, en zijn vrouw Annalies Martha (Lies) Kooij. Net voor de Kerstdagen betrokken zij het huis met hun drie kinderen, Steven, Marcel en Erik. Hun vierde zoon, Johannes, was op komst. Het was een barre, koude winter met zeer strenge vorst, dat was wel even afzien, van de Skaverij, een nieuwbouwhuis met centrale verwarming, kwamen ze in een oud, slecht geïsoleerd huis met slechts twee gevelkachels. Marten werd 's ochtends geregeld wakker met ijspegels in zijn snor en baard. Een grondige verbouwing was dus wenselijk. Besloten werd het huis aan te passen aan de eisen van de moderne tijd, maar wel het uiterlijk van hoe het er vroeger uitzag zo goed mogelijk te benaderen. Deze verbouwing is gedurende een aantal jaren in verschillende fases uitgevoerd.

Tijdens de verbouwing kwamen na het verwijderen van het oude (zachtboard) plafond de oude balken weer tevoorschijn. Er zaten flinke droogte scheuren in, die kennelijk vroeger ook al eens gerepareerd waren, bij het krabben en schuren kwamen er oude stukjes krantenpapier tevoorschijn die waren gebruikt om de scheuren grotendeels dicht te proppen. Zo hoefde er minder stopverf te worden gebruikt. Veel stukken krantenpapier verpulverden bij het uithalen, maar enkele stukjes waren nog leesbaar, zo konden we nog flarden lezen van verslagen uit de Eerste Wereldoorlog en ook de aankondigingen op de foto hiernaast uit 1865.



De harddraverij te Meppel op den 16 Junij was lucratief, de prijs was 100 gulden, de premie 30 gulden. *Alle paarden worden toegelaten, die tot genoeg van Keurmeesters zijn*. Daaronder een advertentie van De Stoomvaart van Harlingen naar Hull met het ijzeren stoomschip Minister Thorbecke, Kapitein J.A. Steeksma. *Wekelijks vertrek van Harlingen op Zaterdags morgens met het eerste getij, terug via Zwolle op Woensdags morgens*.



1959



1987



2023

Op bovenstaande foto's is goed te zien welke veranderingen er gedurende de laatste 70 jaar hebben plaatsgevonden. Op de foto in het midden staat boven de voordeur "Pension Oerhaelspaed", dit was vroeger de schilderswinkel. De foto rechts laat zien, dat bij de verbouw de oude gevelindeling van foto links als voorbeeld heeft gediend.

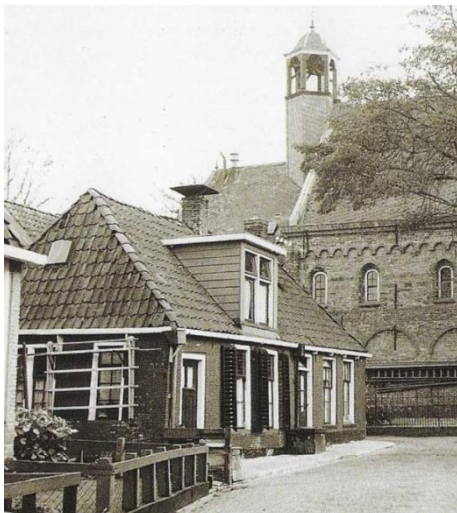
Oerhaelspaed 2, It Skelhûs, (ex Kerkstraat 48 en 49?)

Bouwjaar 1832

Perceelgrootte 62 m2

Status: B&B en tijdelijke verhuur. De huidige eigenaren zijn Gjalt Bles en Yanula Hooijer.

Ook hier weer bouwjaar 1832, het is aannemelijk dat het huis ouder is (zie Oerhaelspaed 5 / kadaster), vermoedelijk gebouwd in de tweede helft van de achttiende eeuw. Op de oude kadasterkaart uit 1818 is te zien dat op deze plaats 4 huizen stonden, in een vierkant rug-aan-rug tegen elkaar aangebouwd onder twee pannendaken. Deze huisjes zijn als armhuisjes voor rekening van het burgerlijk armbestuur gebouwd op het terrein dat tot het kerkelijk erf behoorde. Het was het oudst bekende armenhuis van Grou. Het achterste stel huisjes, it earmhûs, verdeeld door rietschotten, is wegens luizen uitgebrand en afgebroken en in 1912 vervangen door het huidige huis, nu Kerkstraat 47. Het huisje aan de straatkant (It Skelhûs) was bestemd voor de uitbater van het voetveer (oerhael).



Van alle huizen in de straat is dit misschien wel het best bewaard gebleven. Op de kajuiten na is er de laatste honderd jaar weinig aan het uiterlijk veranderd. Het waren oorspronkelijk twee woningen.



De "Oerhaal" werd telkens door de Armvoogdij voor een periode van 5 jaar verpacht aan de hoogste bidder. Men was verplicht om in het Skelhûs te wonen. Het Skelhûs ontleent zijn naam aan het gebruik van een scheepsbel (De Skille) om, wanneer de oerhaal aan de overzijde van het vaarwater was, de aandacht van de veerbaas te trekken. De eerst bekende pachter/hoogste bidder was Watze Gerbensz. Schaafsma, schoenmaker, met een bod van f. 64,50 per jaar voor de periode van **1821** t/m **1825**. De huur van het huis bedroeg f. 28,00 per jaar. Het toenmalige tarief voor een oversteek bedroeg 2 cent per persoon. De veldwachter en gemeente opzichter voeren kosteloos.* Dit was dus beslist geen vetpot, reken maar uit hoe vaak de pontbaas heen en weer moest varen om uit de rode cijfers te komen. Voor de periode **1846** t/m **1850** was de hoogste bidder Theunis Sikkema voor de somma van f. 70,00 per jaar. De heren Sytze Jiskes Sytema en Tjeerd Sytzes Sytema (vader en zoon?) tekenden voor de periode **1869** t/m **1873** voor een bedrag van f. 51,00 per jaar.** De familie Sijtema heeft waarschijnlijk vaker de oerhaal verzorgd, in de aankondiging voor de verpachting voor de periode **1914 - 1919** wordt vermeld dat het huis thans bewoond wordt door Sijtse Sijtema. De laatste pontschippers waren Willem en Aaltsje (Willem's Aal) Adema. In **1952** werd de weg tussen Grou en Warten aangelegd met een brug over de Rjochte Grou en werd het voetveer uit vaart genomen. Een latere bewoonster was Janke Sijtema, misschien een nazaat van de vorige bewoners? Later kocht Jan Bles de woning, om het weer later aan zijn neef Gjalt Bles te verkopen. Toen Gjalt en Yanula naar buiten het dorp verhuisden verhuurden ze de woning eerst aan Hans Thiele (oom van Yanula) en later aan Clementine (Clem) Thiele, de moeder van Yanula. Clem was een kleurrijk en uniek mens, wars van alle protocollen en burgerlijkheden. Op mooie zomerdagen ontstonden vaak spontaan gezellige feestjes bij haar voor huis, zo gezellig dat zelfs passerende motoragenten de helm afzetten en aanschoven. Clem overleed op 8 september 2020.

*Bron: Paad troch Grou, Pleatslik Belang Grou

**Bron: Openarch.nl

Oerhaelspaed 4 (en 6)

Bouwjaar 1914 (en 1919)

Perceelgrootte 121 m2

Status: Het huis wordt permanent bewoond. De huidige eigenaar/bewoner is Peter Nota.

Het huidige adres Oerhaelspaed 4 is samengesteld uit de oude huisnummers 4 en 6. Dit waren vroeger de nummers 50, 51 en 52 van de Kerkstraat. Het waren twee woonhuizen en een pakhuis.

In **1967** kocht Aan Albersma, kruidenier, Kade 10 te Grou (de voormalige Sparwinkel, nu restaurant) Kerkstraat 50 en 51 van Hiltje Duiker. In **1981** kochten Petrus Ate (Peter) Nota (timmerman) en Aline Nobel (doktersassistente) Oerhaelspaed 4 van Aan Albersma.

Vervolgens kochten Peter en Aline in **1982** het pand Oerhaelspaed 6 (toen in gebruik als pakhuis) van Tjerk Molenaar, zeilmaker te Grou, welke het in 1973 had gekocht van wederom Aan Albersma. Deze had het in 1969 verkregen middels een ruil met Bartele Wigles Kleinhuys, houtbewerker, later weinsmarder (wagensmeerder) bij Halbertsma.

Nu kon het grote verbouwen beginnen. De verbouwing werd in fasen, grotendeels door Peter zelf, uitgevoerd. Hij was tenslotte timmerman. Het resultaat laat zich op de volgende pagina aanzien, het is een fraai geheel geworden.

Roeien met de riemen die je (niet) hebt! Het was een mooie zomerdag, Peter zat midden in de verbouwing van nr. 6. De gevel was klaar, de kozijnen zaten er al in en de ramen stonden binnen om geveerd te worden. Twee Duitse heren hadden hun roeiboot aan de Kade afgemeerd om het dorp in te gaan. Om te voorkomen dat iemand zo maar met de boot kon wegvaren besloten ze de riemen mee te nemen. Met de riemen op de schouders liepen ze door de straat, halverwege bedachten ze dat het toch wel gemakkelijker liep zonder riemen en zetten ze deze achter de open kozijnen van nummer 6. De overburen hadden dit gezien en toen Peter thuis kwam van zijn werk en op de hoogte werd gebracht, besloot hij om voor de grap de riemen in de kozijnen te plaatsen. Toen de roeiers 's avonds terug uit het dorp kwamen konden ze de riemen wel zien staan, maar er niet bij. Hoe dom kun je dan kijken? Hoe kon dat nou?



Hier links een foto van voormalig nr.6.

De foto rechts van nr.4 is genomen rond 1993.



Rechts: het resultaat na de verbouwing.

Peter en Aline adopteerden twee kinderen uit Colombia, in 1990 Lina Fernanda (Lina) en in 1992 Karlo.

Aline is in 2018 overleden, een donornier van Peter heeft helaas maar even mogen baten.



OERHAELSPAED 8, 10 (EN 12)

In 1850 werden aan het Oerhaelspaed vier vrijwel identieke rijtjeshuizen gebouwd, als 4 onder 1 kap. De percelen waren ongeveer 40 m2 per huis. Hier rechts een foto uit 1925. Toen de huizen gebouwd werden stond het huis links bijna aan het water. Aan de linkerkant van dit huis werd een secreteet gebouwd waar het hele rijtje gebruik van moest maken.



Hier links nog een latere foto uit de jaren 1960? met rechts op de foto de Sparwinkel, nu restaurant De Kade. Het vrachtscheepje kon hier gasolie en drinkwater tanken terwijl de schippersvrouw boodschappen deed.

MONUMENTE STIFTING IDAERDERADIEL

In 1970 werd de Monumente Stifting Idaerderadiel opgericht. Dit betekende de redding voor enkele historische panden in Grou. Als ze hiervoor in aanmerking kwamen, konden eigenaren van deze panden een subsidie van 90 procent van de restauratiekosten tegemoet zien. Eind 1971 was het eerste wapenfeit de restauratie van het Poartehûs, ook wel Molkehûs genoemd. In die periode werden ook al besprekingen gevoerd om restauratie van de beide afgekeurde woningen van Hoeke Roelsma aan het Oerhaelspaed (Kerkstraat 48? en 49? = It Skelhûs?) te realiseren.***

*** Bron: Delpher.nl/LC

Oerhaelspaed 8 (ex Kerkstraat 53 en 54)

Bouwjaar 1850

Perceelgrootte 79 m2

Status: Tweede woning, de huidige eigenaren zijn Lieven en Martien uit België.

Van het rijtje werden de twee meest rechtse huisjes als eerste gerestaureerd. Ze werden samengevoegd tot 1 woning. In **1967** kochten Jan J. de Wal en Akke de Wal-van der Heide Kerkstraat 54 van Mej. Sijke Keidel. Vervolgens in **1969** nummer 53 van Rintje Sijbes Uilkema. Na de restauratie hebben Jan en Akke er de rest van hun leven gewoond. In zijn werkzame leven was Jan eigenaar van timmer- en aannemingsbedrijf J.J. de Wal aan de Nieuwe Kade.

Tijdens de watersnoodramp van 1953 werden jongemannen in Grou opgeroepen om mee te helpen bij de reddingswerkzaamheden in het rampgebied van Zeeland en Zuid-Holland. Hiervoor werden 10 GWS-schouwen (geschikt vanwege de geringe diepgang) op twee trailers van de Halbertsma fabriek geladen en via Dordrecht naar Ooltgensplaat vervoerd. 11 Jongemannen uit Grou gingen mee, waaronder Jan de Wal. Ze moesten met hun schouwen de zieken en zwakken ophalen. *Toen de duisternis inviel hadden de Grousters met hun schouwen reeds een paar honderd mensen uit hun benarde positie gered en naar veiliger oorden gebracht.**

Tot op hoge leeftijd was hij actief als tenor bij het Mingd Koar Grou, tevens werd hij benoemd tot Sint Pitergenoat, een eretitel in Grou. Akke overleed in 1997, Jan in 2006 op 87-jarige leeftijd.

Hierna woonden hier enkele jaren Rienk Brouwer en Geertje Brouwer- de Wal (dochter van Jan en Akke). Het huis werd daarna verkocht aan, jawel, Wim en Els van der Geest, die eerder in het Hof van Brussel hadden gewoond. Na een korte periode in Warffum besloten ze om terug naar Grou te gaan, gelukkig stond Oerhaelspaed 8 te koop. Hier ontstond het plan om, als pensionado's, de "camino", de Sint Jacobsroute naar Santiago de Compostella te fietsen. In 2014 hebben ze hun wens uitgevoerd, per fiets met een tentje en minimale bagage hebben ze binnen twee maanden de tocht volbracht, en een afstand van 2816 kilometer afgelegd. In 2018 verhuisden ze naar Bolsward. 14 Februari 2023 is Els overleden, gelukkig heeft ze haar boek "De reis door mijn leven" in 2022 nog kunnen voltooien.

*Bron: Dorpsarchief Grou

Hier rechts het resultaat na de restauratie. De foto is gedateerd september 1977, de tekst hierbij luidt: *Op initiatief van de Monumente Stifting Idaerderadiel gerestaureerde woning aan het Oerhaelspaed 8 te Grou.*****

Dat het huis in het oog sprong blijkt uit een krantenartikel van de Leeuwarder Courant uit 1983 waarin verslaggever Symen Kingma de teloorgang van de oude dorpskern van Grou aan de kaak stelt. In dit artikel vermeldt hij nogal lyrisch een positieve uitzondering als volgt: *Het pand nummer 8 springt tussen de bebouwing uit als een fleurige jonge maagd tussen een groepje ingetogen nonnen. De gele stenen van de stoep, die regelmatig worden geschrobd, wedijveren met die van het huis zelf.****



***Bron: Delpher.nl/LC

****Bron: HCL (Historisch Centrum Leeuwarden)

Oerhaelspaed 10 (ex Kerkstraat 55)

Bouwjaar 1850

Perceelgrootte 40 m2

Status: Tweede woning, de huidige eigenaren zijn Ulrich (Ulli) Schönhoff en Sigrid Pagel uit Osterode (Harz) Duitsland.

Het huis in het midden van de foto is als tweede van het rijtje opgeknapt. Het was eigendom van Jaap en Karin Duiker. Na hun verhuizing hebben ze het nog een flinke periode verhuurd, totdat ze het verkochten aan Ulrich Schönhoff en Sigrid Pagel. Zelfs als je in het mooie Harz-gebied woont is Grou een aantrekkelijke plaats om een tweede huisje te hebben. Zij komen zo vaak ze maar kunnen.



Oerhaelspaed 12 (Bestaat niet meer als adres)

Bouwjaar 1850

Perceelgrootte 40 m2

Status: Is nu deel van de woning Nieuwe Kade 11, de huidige eigenaren zijn Pim en Coby Schuring.

In het huis links op de foto hierboven woonde "Pake" Boek. Dit was oorspronkelijk Kerkstraat 56. De achterkant grensde aan het huis van Max en Carla Breuning, Nieuwe Kade 11. Zij wilden graag hun woning uitbreiden met het pand Oerhaelspaed 12. Om dit zeker te stellen, kochten ze het alvast van Pake Boek met de bepaling dat hij er zo lang hij nog leefde mocht blijven wonen. Dat heeft nogal geduurd, men zegt dat hij zich op het laatst "suver skamme" dat hij zo oud werd en nog zo lang van zijn recht gebruik maakte. Toen hij op hoge leeftijd overleed duurde het niet lang tot het huisje werd afgebroken en in dezelfde stijl als de naastgelegen huizen weer werd opgebouwd.

HET HOFJE

Het hofje was bereikbaar via een pad tussen het Hof van Brussel en de schilderswinkel van Siebren en Miene. Rondom het hofje stonden enkele woonhuizen en werkplaatsen van timmerbedrijf de Wal. Op Oerhaelspaed 3 na hadden de woninkjes hun adressen aan de Kerkstraat. In het midden had Jan de Wal een tuintje, hier verbouwde hij zijn sperzieboontjes. In 2003 werden de oude huisjes en werkplaatsen afgebroken om plaats te maken voor nieuwbouw (het huidige Terpspaed) naar een ontwerp van architect en oud-Grouster Sander Douma. Ook in de nieuwe situatie is er sprake van een hofje.

Als je zo rond 1930 op het hofje kwam had je links voorbij het Hof van Brussel de woning van Doeke Dorhout, dit werd later het "tegelhok" van Jan de Wal, dan kwam (lange) Johannes Zwerver, hij werkte bij Halbertsma, dan Oerhaelspaed nummer 3 en tenslotte Gerrit Duiker van het beurtschip de "Fryslân". Aan de noordwest kant van het hofje waren de werkplaatsen van timmerbedrijf de Wal.

Hier rechts de Kerkstraat gezien vanaf de kerktuinkant rond 1930.



De woning van Johannes Zwerver (zoon) werd in **1928** gekocht door Wed. Johanna de Grouw (moeder) van Harmen Gerrits van der Bij voor duizend gulden. De woning was 21 centiare groot, het bijbehorende erf slechts 1 centiare. In **1949** verkocht ze de woning aan Otto van der Pal, timmerman, voor negen honderd gulden. Hij trouwde met Jiskje (Jikke) de Boer en overleed in 1957. Jikke hertrouwde met Hielke de Vries, schipper, en zij verkocht de woning in **1960** aan Sijbren van der Schaaf, schilder, voor vijfhonderd vijftig gulden. Sijbren gebruikte het pand als werkplaats. Toen Marten en Lies Zwerver (voor zover bekend geen familie van de eerdere bewoners) het huis Oerhaelspaed 5 kochten van de familie van der Schaaf in **1986** zat het pandje bij de koop in.

Het huis Kerkstraat 65 werd bewoond door Gerrit Duiker. Hij kocht in 1932 het beurtscheepje "Fryslân", gebouwd in 1923 te Foxhol, uitgerust met een 14 PK eencilinder gloeikop kromhoutdiesel. Hiermee onderhield hij de beurtdienst op Leeuwarden en Sneek. Na zijn dood nam zijn zoon Hendrik (Hindrik Slyker) het bedrijf over om in 1976 te stoppen, hij was de laatste beurtschipper binnen Friesland. Zijn bijnaam (Slyker) is ontleend aan het geluid wat de kromhoutmotor maakte.

Hier rechts de Fryslân afgemeerd aan de Nieuwe Kade, met een trotse schipper Hendrik.



Hendrik woonde met zijn zuster Attje in het huisje aan de Kerkstraat tot zijn dood in 1991, bijna 82 jaar oud. Zij leefden sober, bijvoorbeeld brood van een paar dagen oud smaakte net zo goed als vers en het nieuws in de krant kon je een paar dagen later ook nog lezen. Hij was niet alleen Frieslands laatste beurtschipper, Kerkstraat 65 was ook het laatste adres waar in Grou het "tonnetje" werd opgehaald. Ook waren ze de laatste trouwe gebruikers van het stalt, het boenstap aan het eind van het Oerhaelspaed, waar nog dagelijks de vaat werd afgespoeld ondanks de aanwezigheid van waterleiding thuis (d.w.z. 1 kraan in het hele huis). Toch waren ze niet arm, men zegt dat na hun overlijden een mooi bedrag is nagelaten aan de dierenbescherming.